



«**Δ**έν πάσχισε νὰ περιγράψῃ πιστά. Νὰ τραγουδήσῃ θέλησε...» Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ ὁλοκληρώνεται θαρρεῖς ἡ ζωγραφιά ποὺ στολίζει τὸ δωμάτιο ὑποδοχῆς τοῦ βολιώτικου σπιτιοῦ. Κι' ὁ ξένος ἀντικρύζοντάς την, νοιώθει πραγματικὰ τὴ μουσικότητα τοῦ τραγουδιοῦ, νοιώθει τὴν ἁρμονία του μέσα ἀπὸ τοὺς τόνους τῶν ζεστῶν χρωμάτων: πράσινα, κόκκινα, χρυσαφένια καὶ πορτοκαλιά... Καὶ ὕστερα, ἐκεῖνο τὸ ζωντανὸ μπλὲ τῆς θάλασσας μὲ τὶς κυματιστὲς λευκὰς γραμμές, τὸ ἀνάλαφρο γαλάζιο τοῦ οὐρανοῦ μὲ τὰ σκόρπια, μικρὰ σύννεφα... Τὸ μακρὸ κομπολόϊ ἀπὸ τ' ἀραδιαστὰ γραφικὰ χωριουδάκια παίρνει ζωὴ. Ἔτσι ὅπως ἀπεικονίζεται: μιὰ ἀτέλειωτη ἀλυσίδα ἀπὸ ἐκκλησιῆς καὶ πύργους, ἀπὸ ψηλὰ καμπαναριὰ κι' ἀρχοντικά. Ἔτσι ὅπως θέλησε νὰ τὸ δώσῃ ὁ καλλιτέχνης, ἐκφράζοντας τὴν ἀγάπη γιὰ τὸν τόπο αὐτὸν ποὺ τὸν κρατᾷ δεμένο μὲ τὴ γοητεία του καὶ τὴν ὁμορφιά του, «ἱστορώντας τὸ Βόλο καὶ τὸ Πήλιο ὅχι ὅπως τὰ βλέπουν τὰ μάτια, μὰ ὅπως τὰ ἔχει στὴν καρδιά του ὁ Κίτσος Μακρῆς», ὅπως ὁ ἴδιος ἀναφέρει.



Ένα γραφικό σπίτι

ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Μια πάνινη «μπάντα» παριστάνει την 'Ανατολή και τον 'Αλή-πασά στη λίμνη 'Ιωαννίνων. 'Ανήκει στον Θεόφιλο, του οποίου τα έργα κατέχουν δεσπόζουσα θέση στην αίθουσα της συλλογής. 'Ο Μακρής παρουσίασε τον Θεόφιλο στο κοινό, τὸ '39.

ΕΙΝΑΙ μια άπλη δίπατη οικοδομή, στολίδι του άκρι-νου βολιώτικου δρόμου: «'Αφεντούλη 22». Στην ήσυχη αυτή γειτονιά, ένα κατάλευκο διόροφο σπίτι ξεχωρίζει από τ' άλλα τριγύρω του. Καινούργιο και παλλό μαζί, με πόρτες και παραθυρόφυλλα από πηλιορείτικο ξύλο καστανιάς, με μιάν αυλόθυρα καταπράσινη που οδηγεί στην κατάφορτη από λουλούδια, πλακοστρωμένη αυλή. Δροσερά φυτά σκαρφαλώνουν παντού, σκεπάζοντας τους τοίχους, αγκαλιάζοντας τις γωνιές του... Κατρακυλούν μέσ' απ' τὰ κάγκελα της μεγάλης σκεπαστής θεράντας του. Συμπλήρωμα: μια γραφική πέτρινη θύρα στην αυλή και μια κτητορική επιγραφή πάνω απ' την πόρτα της εισόδου, σκαλισμένη από τον ίδιο τον ιδιοκτήτη. Είναι δείγμα της προσωπικής του δουλειάς και όχι μοναδικό. Γιατί ο Κίτσος Μακρής δεν άρκέστηκε να δώσει απλά και μόνο τη γνώμη του στα σχέδια που ετοίμασε ο αρχιτέκτων 'Αρης Φιλίππιδης. Δούλεψε κι' ο ίδιος στο χτίσιμό του, με τη γνώση του και με τὰ χέρια του. Κι' απ' τη στενή και μελετημένη συνεργασία των δυο έραστών του Πηλίου γεννήθηκε το αρχιτεκτονικό αυτό έργο. 'Ενα έργο που κρατάει τον παλλό τοπικό χαρακτήρα, ενώ δεν παύει ν' ανταποκρίνεται στις αισθητικές και πρακτικές ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου. Μια δημιουργία, πιστή στο γνήσιο πηλιορείτικο χρώμα, ένα σπίτι όπως τὸ συν-έλαβε ο λαϊκός τεχνίτης.

ΚΑΙ ΜΟΝΟ τὸ έξωτερικό της κατοικίας του Κίτσου Μακρή προδιαθέτει τὸν περαστικό. Μοιάζει ταυτόχρονα νὰ προσκαλὶ και νὰ υπόσχεται. Καί σ' αυτόν πού θὰ διαβῇ τὸ κατώφλι του, όμως, υποβάλλει ένα αληθινὰ παράξενο συναίσθημα. Τὸν κάνει νὰ περιμένη κάτι. Κάτι τὸ αλλοιώτικο και μοναδικό ίσως. Καί δὲν τὸν απογοητεύει. Γιατί, όταν ανοίξη τὴν πόρτα του νὰ τὸν δεχτῇ, ἔχει έτοιμο νὰ τοῦ προσφέρει κάποιο θαύμα. 'Εναν θησαυρὸ

πραγματικό: κεντρίδια και ὑφαντά. Καλλιτεχνήματα ζωγραφικῆς και λιθογλυπτικῆς, ξυλόγλυπτα. Κεραμικά, κομμάτια από άτόφιο μάλαμα κι' από δουλεμένο μέταλλο... Μία συλλογή πού ὑπολογίζεται νὰ περιέχει τουλάχιστον πεντακόσια αντικείμενα. 'Υλικό, πού με πολὺ κόπο κι' ακόμη περισσότερη ἀγάπη μαζεύει πάνω από εἴκοσι χρόνια τώρα ο ίδιος κτήτης τοῦ αξιόλογου αὐτοῦ σπιτιοῦ, πού θὰ μπορούσε πολὺ άνετα νὰ χαρακτηριστῇ ὡς μουσεῖο. 'Ενα καλοστημένο, μικρὸ λαογραφικό μουσεῖο. Μία γωνιά, ὅπου μπορεί νὰ γνωρίσει κανείς και ν' αποθαυμάσει τὸ έργο πού θῆκε από τὰ χέρια τοῦ λαοῦ κι' από τὴν πηγαία φαντασία του.

Ἡ ἀνάμνηση τῶν σεισμῶν τοῦ Βόλου είναι ὅπωςδῆποτε ζωντανή για τὸς περισσότερους από μᾶς. Πολλοὶ Βολιώτες θυμούνται ακόμη τὸν Κίτσο Μακρή νὰ περιφέρεται στὰ χαλάσματα, νὰ σκαρφαλώνει στ' ἀπομεινάρια τῶν σπιτιῶν, νὰ ψάχνει ἀνάμεσα στὰ γκρεμίσματα, πασχίζοντας νὰ περισώσει με κίνδυνο τῆς ζωῆς του τοιχογραφίες και ξυλόγλυπτα, ἀντιπροσωπευτικά δείγματα τῆς τοπικῆς λαϊκῆς τέχνης: ζωγραφίες, εἰκόνες, καντηλέρια.. Ξυλόγλυπτα καλλιτεχνήματα τῶν πηλιορείτῶν βοσκῶν, ὅπως: δαντελωτά πηρούνια και κουτάλια, ἐκπληκτικές γκλίτσες ὅπου διακρίνει κανείς συνθετικές ἀρετές πραγματικά ἀξίολογες. Κι' ὅ,τι κατάφερε ν' ἀνασύρει μέσα από τὸ χαλασμό, τὸ πρόσθεσε στὴ συλλογή του, πού ἔστησε, μετὰ τοὺς σεισμούς, στὸ καινούργιο τοῦ σπιτί τῆς ὁδοῦ 'Αφεντούλη. Σήμερα, μπορεί πιά νὰ τὰ θαυμάσει κανείς ἀραδιασμένα καλαίσθητα στὸ δωμάτιο τοῦ γραφείου. Καί μοιάζουν συμπλήρωμα τῶν ἐπιπλῶν, σκαλισμένων ὅλων πάνων σὲ πηλιορείτικα μοτίβα.

'Απὸ τὸ 1926 βρίσκεται ἐκκατεστημένος στὸ Βόλο ο Κίτσος Μακρής. (Γενήθηκε στὴ Λάρισα τὸ 1917). Κι' από τότε πού κατὰλαβε τὸν ἑαυτό του, τὸ Πήλιο ἔγινε γι' αὐτὸν ἀποκλειστικό ἀντικείμενο με-

λέτης, πεδίο τῆς πνευματικῆς του δραστηριότητας. 'Αναζητοῦσε ἀκούραστα. 'Εψαχνε για τὸ ὑλικό πού τὸν ἐνδιέφερε, τὸ ἐξέταζε, τὸ ἔκανε γνωστό. Περισσότερα από δεκαοκτὼ θιβλία ἔχει γράψει για τὸν λαϊκὸ πλοῦτο τῆς περιοχῆς τοῦ Πηλίου, για τὰ ὑφαντά του, τὰ διακοσμητικά, τ' ἀρχιτεκτονικά... 'Επίσης δημοσίευσε διάφορα ἄρθρα σὲ περιοδικὰ κι' ἐφημερίδες, ἔδωσε διαλέξεις. Κι' ἔτσι, κατάφερε ν' ἀνασύρει από τὴν ἀφάνεια μορφές τοῦ λαοῦ, σὰν τὸ ζωγράφο Θεόφιλο, τὸ φουστανελά με τὰ μεγάλα μουσάκια πού τριγύριζε στὸ Πήλιο, ζωγραφίζοντας τοὺς τοίχους και τις γωνιές τῶν σπιτιῶν. Κατάφερε νὰ φωτίσει τὴ ζωγραφική, τὴ γλυπτική, τὴ φορεσιά, τὴν πολεοδομία, κάθε ἐκδήλωση τέχνης πού ἀνθισε στὸ Πήλιο γύρω στὸν δέκατο ἔβδομο αἰῶνα και πού ἀνθῇ ἀκόμη και σήμερα.

«**Η** ΑΠΟΚΟΠΗ από τις λαϊκές ρίζες και τὴν παράδοση ἀνοίγει τὸ δρόμο για τὴν εἰσβολή τοῦ ξένου γούστου... Καί τὸ ξένο γούστο ἐκτοπίζει τὸν ἔθνικό μας λαϊκὸ πολιτισμό», ὑποστηρίζει σὲ κάποιο από τὰ συγγράμματά του. Τὴν εἰσβολή τοῦ ξένου γούστου ἀρνήθηκε στὸ δικό του σπίτι, στὸ περιβάλλον του. Γι' αὐτὸ ἔστη-

σε κι' ένα ἀρχιτεκτονικό έργο γνήσια πηλιορείτικο, ἀποδεικνύοντας ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού δένονται τόσο σφιχτά με τὸ σπίτι, ὅπου ζοῦν, ὥστε ν' ἀποτελοῦν μαζί ἄρρηκτο σύνολο.

Στὸ καθημερινὸ του δωμάτιο, ὁ Κίτσος Μακρής ζωντάνευσε με πινέλο και χρώμα τὸ Πήλιο, «πασχίζοντας νὰ τραγουδήσει κι' ὄχι νὰ περιγράψει πιστά»... Κι' ἔδειξε ἔτσι τὸν συναιθηματικό του δεσμό με τὸ γύρω του χώρο. 'Ολόγυρα στοὺς τοίχους, μέσ' από τὰ κεραμιδιὰ και τὰ θαθειά πράσινα, τὰ χρυσαφένια και τὰ κόκκινα, διακρίνει κανείς τὴ φροντίδα και τὴ στοργή τοῦ καλλιτέχνη. Τὴ συγκίνησή του, τὸν αὐθορμητισμό του, τὰ δικά του ἔχρωμα μέσα ἐκφράσεως πού δείχνουν τὴ δουλειά του νὰ θασιζεται περισσότερο στὸ ἔνστικτο παρά στὴν τεχνική. 'Αντικρύζει μιὰ δημιουργία πού μοιάζει συνέχεια τῶν ἔργων τοῦ Θεόφιλου, τοῦ Χριστόπουλου, τῶν Παγώνηδων, ὅλων τῶν λαϊκῶν αὐτῶν ζωγράφων πού παρουσίασε ὁ ἐρευνητής. ...Κι' ὁ ξένος, πού ζη λίγες στιγμές στὴν ἀτμόσφαιρά του, ἀναρατιέται ἂν ὁ Κίτσος Μακρής ἔχη ἀνακαλύψει στὸν ἑαυτό του αὐτὸ πού οἱ ἄλλοι διακρίνουν στὸ έργο του: ἕναν ἀκόμη λαϊκὸ ζωγράφο.

Μάρω Κυριακοῦ

Μια γοργόνα τοῦ σύγχρονου θαλασσογράφου Νικόλαου Χριστόπουλου ξαναζωντανεύει τὸν θρύλο τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μεγαλέξανδρου.

